

Öğrenci A

Geçtiğimiz haftadan önce askeri tarih okumaya en çok yaklaştığım zaman *The Lord of the Rings* 'di. Yine de güçlü negatif duygular besliyordum o tarz yazılara karşı, ama şaşırtıcı bir biçimde John Keegan'ın *The Face of Battle*'i bu duygularımın çoğunu yok etti. Veya da historiografik incelemesi, savaş tarihi hakkında neyi sevmediğime dair fikirlerimi teyit etti, mesela generallere ve stratejilere yapılan vurgu, bireylerin insanlıktan çıkarılması ve kütlelerin insansılaştırılması, teknofetişizm; ama kitabın kendisinde bunların karşı-örneğini buldum.

En çok Keegan'ın, büyük çaplı hareketleri bireyler bakımından anlama çabasından etkilendim, hem psikolojilerini anlama (bildikleri, liderlerine ve asker arkadaşlarına karşı hissettikleri, vs.) hem de fiziksel durumlarını anlama (askeri düzende hareket etmeye veya saldırmaya yer olup olmadığı, neyi duyup görebildikleri, iyi beslenip beslenmedikleri, iyi uyuyup uyumadıkları, iyi giyinip giyinmedikleri, vs.). Savaşlarda mücadele edenin tanklar, birlikler veya generaller değil de askerler olduğu çok açık görünüyor, Keegan da buna çok iyi değiniyor, ve muhtemelen de değinmeli. Yazarın dediği gibi, "Savaşların ortak noktası insan: kendilerini muhafaza etme içgüdülerini, şeref duygularını birbirleriyle karşılaştırma mücadelesindekilerin davranışı ve diğerlerinin onları uğrunda öldürmeye hazır olduğu bir hedefi elde etmeleri" (303).

Keegan'ın kitabı bana mikrotarih içinde okuduğumuz kitapları hatırlattı. Kesinlikle, [örneğin,] kedi katliamından daha büyük, daha kamusal ve daha önemli olaylar hakkında yazdığı halde, kısa zaman dilimlerine, belirli yerlere ve bireylerin deneyimlerine odaklanması, Darnton'un "Büyük Kedi Katliamı" 18inci yüzyılda Fransız işçileri için ne yapmışsa askeri tarih için onu yapıyor: okuyucunun orda olmanın nasıl birşey olduğunu ve orda olmanın nasıl birşey olmasının neden önemli olduğunu anlamasını sağlıyor. Keegan Darnton'a göre daha avantajlı, çünkü onun bahsettiği olaylar zaten doğal olarak önemli; eksantriklik ve genellemeyle ilgili problemi yok çünkü hakkında yazdığı savaşların önemli sonuçları oldu.

Ama Keegan yine de genellemeye çalışmıyor demek değil bu. Bilim ve teknoloji tarihine ilgim, bir bakımdan yeni araçların ve teknolojilerin, bilimcilerin araştırma yaptıkları sırada deneyimlerinin nasıl değiştirdiğini anlamak, ki Keegan'ın savaş teknolojisi ve bir birey olarak askerin alandaki pozisyonunun ilişkisini irdelediği tartışma bu konuya biraz olsun uygun. Anladığım kadarıyla, yeni teknolojilerin savaşı daha tehlikeli ve daha insan-dışı, acımasız,

yaptığını ve birey olarak askere çevresi üzerinde çok daha az kontrol olanağı verdiğini düşünüyor. Bunun bir sonucu olarak, eninde sonunda bireylerin mücadelesi ile kazanılıp kaybedilen, şeref, cesaretin ve bağlılığın rollerinin gittikçe azaldığı, total bir yıkım alanları haline gelen savaşların artık yavaş yavaş kaybolduğunu belirtiyor. Bu bağlamda, her iki Körfez Savaşının da, polis hareketlerine, kontrgerilla hareketine veya bombardıman uçuşlarına benzediğini ekliyor. Acaba Keegan savaşta giderek artan robot kullanımı hakkında ne düşünüyor; savaş alanından insanların tamamen dışlandığı savaşlara doğru gidiyoruz gibi görünüyor.

Eğer Keegan'ın kitabında birşeyi eleştirmek zorunda kalırsam, ki bu çok önemsiz bir nokta, savaşları “ağır silahlar sınıfı ve piyade sınıfı” diye ikiye ayırmasındaki şematikliği eleştirdim. Keegan'ın, yeni savaş teknolojileri lanse edilirken savaşın değişen yüzünü anlama projesi için bu önemli, ama acaba savaşın bu iki kategoriye de uymayan yönlerini kaçırıyor mu bunu yaparken diye düşünüyorum.

Daha önce görmediğim Ken Burns'ün *The Civil War*'ının birinci (“Neden”), dördüncü (“Kısaca Cinayet”) ve beşinci (“Savaş Evreni”) bölümlerini seyrettim. En azından bu bölümlerde, dokümanter, kendini yırtan bir Ulus görüntüsüne tekrar tekrar dönerken o kadar fetişistik, Abraham Lincoln'u ve Robert E. Lee'yi kahramanlaştırırken o kadar milliyetçi bir gayret ki, onu Keegan'ın kitabıyla karşılaştırırken çok zorlandım. Burns görüntüleri, müziği, sesi ve tempoyu yazılı bir metinde imkansız olan bir duygu iletkenliği ile kullanıyor; ama savaş tasvirleri tam da Keegan'ın eleştirdiği gibi yukardan aşağı, büyük-adam tarihleri.

Gettysburg Savaşında örneğin, Burns, Pickett'in görevlendirmesini, piyadenin ağır silahlara karşı gözü kara atılışı olarak gösteriyor, bu Keegan'ın Somme Savaşını tasvirini hatırlatıyor. Ama, Keegan'ın hikayesine kıyasla, mesela kendilerinden öncekilerin öldüklerini gördükten sonra ölümlerine atılan adamların içinde buldukları psikolojik durumların içyüzünü anlamıyoruz. Bu görevin onlara neden verildiğini de anlamamız için hiçbir ipucu yok. Onun yerine, savaş bitince, oldukça yüksek olan ölümlerin sayımı bittikten sonra anlatı, liderlerin tepkilerine odaklanıyor, (Lee'yi suçlayan) Pickett'e ve (kendini suçlayan) Lee'ye. Bu adamların neden görevlendirdikleri, “cesaret” gibi gerçekten açıklama olmayan nedenler sayılmazsa), hiç sorulmuyor ki cevaplansın. Askerlerden alıntılar sadece “renklendiriyor;” savaşın acısını, mahrumiyetini ve karmaşasını resmediyorlar, ama bunlar bir bakıma da çok küçük-ölçekli; birey olarak askerin deneyimini

savaşlarında ne olduğunu biçimlendiren bir deneyim olarak görmemize izin vermiyorlar hiçbir zaman. Diğer taraftan, Burns, savaşın geçtiği kültürel konteks hakkında bizi bilgilendirmek için Keegan'dan çok daha fazla uğraşiyor; büyük bir savaşın tarihini anlatıyor, küçük bir muharebenin değil. Dokümanter filmin çok başarılı olduğu yer burası (ama yanıltma, kandırma potansiyeli de var burada): görüntüleri, müziği, vs., zamanın kültürünü ve hissiyatını iletmek için kullanma yeteneği.